

Канд. філол. н., доц., Ємельянова О.В.,

Філоненко А.С.

Сумський державний університет, м. Суми, Україна

Метафора як засіб реалізації тактики політичної образи

На сучасному етапі розвитку мовленнєвої діяльності увага концентрується на вивченні дискурсу, насамперед політичного, як одного з найпотужніших засобів впливу на громадськість. Цей вид дискурсу відрізняється своєю полемічністю, його мова насичена різними мовними засобами задля здійснення маніпулювання свідомістю реципієнта, формування сприйняття політичних подій, що впливає (часто непомітно) на характер відповідних рішень і дій.

Одним з найбільш поширених тропів у даному виді дискурсу є метафора, яка вже перестала виконувати роль мовної прикраси, а перетворилася на інструмент для усвідомлення, моделювання та оцінки політичних процесів. Політичні метафори, як і інші, можуть приховувати аспекти реальності, проте вони є більш значущими в політичній сфері, оскільки «стримують наше життя» та іноді можуть призвести до керування людською свідомістю [3, с. 236].

Актуальність дослідження зумовлена значним підвищенням уваги науковців до функціонування мови крізь призму людських стосунків, де метафора, як засіб концептуалізації навколишньої дійсності, залишається недостатньо вивченою.

Об'єктом дослідження є метафора, представлена в англomовному політичному дискурсі, з метою реалізації тактики політичної образи. **Предметом** дослідження виступають особливості перекладу метафори як дієвого мовного засобу реалізації тактики політичної образи.

На сьогоднішній день риторика президента США Барака Обама викликає неабияку увагу загалом. Особливо цікавою для вивчення і аналізу є використання метафори Бараком Обамою як дієвого засобу впливу на адресата, особливо, з метою політичної образи.

Тактика вербальної образи реалізується як за допомогою лексичних засобів, тобто шляхом вживання у висловлюванні слів і словосполучень із негативною семантикою, так і за допомогою стилістичних засобів – метафори, гри слів тощо. Використання останніх дає мовцеві переваги збереження власного іміджу, демонстрації дотепності й красномовства та посилення уваги аудиторії.

Основною функцією вербальної образи у політичному дискурсі є завдання шкоди іміджу політичного діяча або цілої партії, оскільки саме імідж є сполучною ланкою між політиком та масовою свідомістю й вирішальним чином

впливає на ставлення суспільства до тих чи інших політиків. Дана тактика допомагає політикові створити собі гарну репутацію шляхом створення негативного образу іншого. Найефективнішим засобом досягнення даних цілей є тактика політичної образи (*political insult*), яка поєднує комунікативні наміри дискримінації (принижує гідність політика, завдає йому моральних збитків), дискваліфікації (звинувачує у відсутності необхідних ділових та моральних якостей) й дискредитації (руйнує репутацію) [1].

Тактику політичної образи розглядаємо як один із мовленнєвих виявів конфронтаційної дискурсивної стратегії. Поділяючи точку зору Фролової І.Є, дискурсивну стратегію тлумачимо як комунікативний намір мовця, сформований на підставі використання суспільного досвіду для власних індивідуальних потреб і бажань, і, водночас, мовну об'єктивацію цього наміру [2, с. 85].

Реалізація конфронтаційної дискурсивної стратегії спирається на спільні знання й уявлення комунікантів, які усвідомлюють комунікацію як ворожеєспілкування, смисл якого зводиться до пропозиції «Ми є вороги» й оцінюється негативно [2, с. 188].

Особливе місце займає когнітивна метафора, яка здатна інтерпретувати одні концепти, опираючись на інші, які виступають у ролі еталона. Даний вид є одним із найбільш ефективних концептуально-мовленнєвих інструментів втілення тактики політичної образи.

У своїй промові проти війни в Іраку у жовтні 2002 року Барак Обама говорить наступне:

But I also know that Saddam poses no imminent and direct threat to the United States, or to his neighbors...and that inconcert with the international community he can be contained until, in the way of all petty dictators, he falls away into the dustbin of history.

Він називає Саддама Хусейна жалюгідним диктатором і говорить, що його місце на смітнику історії. Цими словами президент США висловлює особисте зневажливе ставлення до цього політичного діяча, що співзвучне настроям світової громадськості, викликаних діями політика-агресора. Дана образа служить не зруйнуванню іміджу Саддама Хусейна, а підтвердженням рішучої позиції Обами, як противника будь-якої агресії.

Прикладом негативної оцінки дій іншого політика є слова Обами на адресу президента Росії Володимира Путіна на прес-конференції від 9 серпня 2013 року:

I don't have a bad personal relationship with Putin. When we have conversations, they're candid, they're blunt; oftentimes, they're constructive. I know the press likes to focus on body language and he's got that kind of slouch, looking like the bored kid in the back of the classroom. But the truth is, is that when we're in conversations together, oftentimes it's very productive.

Обама назвав Путіна «учнем, що нудиться на задній парті», ці слова образили президента Росії, навіть не зважаючи на фразу, сказану відразу ж після даної образи. Американські ЗМІ описали реакцію Путіна як *infuriated*, але як пізніше повідомлялося у російських газетах, Росія не має наміру відповідати тим самим, що може відобразитися на співпраці двох країн.

Якщо звернутися до останніх подій, що ознаменувалися конфронтацією поглядів Росії та світу, то Барак Обама у своїй промові на сесії Генеральної Асамблеї ООН від 24 вересня 2014 року чітко сформулював свою позицію щодо дій президента Росії Володимира Путіна:

Russia poured arms into Eastern Ukraine, fueling violent separatists and a conflict that has killed thousands.

Він метафорично говорить, що сепаратисти діють зі згоди Росія – *fueling violent separatists*, яка постачає їм зброю – *poured arms*. Цими словами Барак Обама звинувачує Путіна у тому, що він також є причетний до вбивства тисяч громадян України – *a conflict that has killed thousands*. Дані слова так само як і у випадку із Саддам Хусейном працюють на користь іміджу президенти США, як «доброго» політика, виражають його головну думку «ми є вороги».

Тактика політичної образи є не тільки виявом стратегії руйнації репутації політичного лідера, а й має на меті створення власного позитивного іміджу на фоні негативного образу іншого політика, і вдало реалізується Бараком Обамою під час публічних виступів за допомогою метафоризованих словосполучень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бублик І.Ф. Стратегії й тактики вербальної агресії в парламентському дискурсі ФРН / І.Ф. Бублик // Вісник Харків. нац. ун-ту імені В.Н. Каразіна. – 2006. – № 726. – С. 107-111.
2. Фролова І.Є. Стратегія конфронтації в англomовному дискурсі : [монографія] / І.Є. Фролова. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. – 344 с.
3. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors we live by*. – London: The University of Chicago Press, 2003. – 310 p

Ємельянова О.В., Філоненко А.С. Метафора як засіб реалізації тактики політичної образи / О.В. Ємельянова, А.С. Філоненко // *Wykształcenie i Nauka bez Granic – 2014 (7-15 Grudnia 2014). Volume 20. Filologiczne nauki. – Przemysł: Nauka i studia, 2014. – P. 45-48.*